

Til: Bergen Interkommunale Renovasjonsselskap
Kopi: Bymiljøetaten Bergen Kommune
Fra: Klima- og miljøorganisasjoner i Bergen
Dato: 03.01.25

Gjelder: Ny ordning med innsamling av tekstilavfall fra jan. 2025

Som ledd i Norges målsetting om å oppfylle EUs direktiv om 55 % forberedelse til ombruk og materialgjenvinning av husholdningsavfall og lignende næringsavfall innen 2025, har Miljødirektoratet gitt kommunene [skjerpede krav om kildesortering](#), gjeldende fra 01.01.2025.

Vår henvendelse gjelder det ansvaret som BIR har fått for å finne en løsning for kildesortering av tekstilavfall.

Vi har fått med oss at NF&TA, med Mepex som konsulent, i samarbeid med kommunale/interkommunale avfallsbedrifter (deriblant BIR) har gjort et grundig prøveprosjekt for å finne best mulige løsninger for innsamling og sortering av tekstiler. I Bergen: pilotprosjektet miljøparkene på Askøy og i Salhusveien. ([NFTA-nasjonalt-proveprosjekt-2023 oppslag.pdf](#)).

Vi er informert om at dere har valgt en ordning der innbyggerne selv sorterer tekstilene etter tre inndelinger (gruppe 1 for brukbart/reparerbart; gruppe 2 for ødelagt/utslitt; gruppe 3 for mugnet og tilgriset tøy (som skal i det vanlige restavfallet). Det er gruppe 2 og 3 som BIR skal ha ansvar for, mens ideelle/ private aktører har ansvaret for gruppe 1, som i dag. Innbyggerne bringer selv det sorterte tøyet til containere for gruppe 1 og 2, som skal være tilgjengelige på innsamlingspunkter rundt om i kommunene.

Vi støtter [SirkNorge](#) sine anbefalinger angående praktiske innsamlings- løsninger.

Den nye ordningen blir en stor forbedring fra dagens eneste alternativ for avhending av ødelagte eller utslitte klær, nemlig å kaste det i restavfallet.

Det er beroligende at dere vil fortsette med pilotordningens system for ettersortering av det tekstilavfallet som innbyggerne kaster som ødelagt utslitt. Ifølge det nasjonale prøveprosjektet ble 58 % av det innleverte tekstilavfallet etter sortering definert som brukbart og dermed egnet for ombruksmarkedet, i Bergen 40 %. Dette samsvarer med andre forskningsresultater som har vist at 50-60 % av brukte tekstiler som har havnet i restavfall/tekstilavfall kunne gått til ombruk. Erfaringer fra Danmark understøtter disse funnene.

Dette er nok å forvente, siden det er svært subjektivt hva hver enkelt av oss klassifiserer som brukbare/reparerbare versus ubrukelige klær. Basert på den brede erfaringen miljøorganisasjonene i Bergen har med gjenbrukskonsepter for klær på grasrotnivå, vet vi at travelhet kan være en viktig årsaksforklaring. Dermed ønsker mange å kvitte seg med tekstiler så effektivt som mulig.

Vi opplever også at mange har blitt skeptiske til å levere klær i kleskontainerne til gjenbruksaktører som sender klær ut av landet. Mediebilder med forurensende «kles-fjell» i naturen i fattige land har ført til at tilliten til slike aktører har sunket betraktelig det siste året. Mange vil sannsynligvis regne

med at BIR har bedre systemer på plass. Med en ordning som oppleves som trygg, effektiv og lett tilgjengelig, vil det være nærliggende å anta at mange også fremover kommer til å kaste mer enn bare ødelagte tekstiler i BIR sine tekstilavfallsbokser.

Våre innspill:

Hensikten med våre innspill er å formidle til dere at når BIR i disse dagene skal ut til innbyggerne med informasjon om den nye ordningen, kan denne informasjonen, hvis den formidles riktig, fungere som en øyeåpner rettet mot mange av de utfordringene som overforbruk av klær fører med seg. Hvis informasjonen blir uklar eller mangelfull, frykter vi derimot at den nye ordningen kan fungere som et signal om at fra nå av kan vi kaste så mye tekstiler/klær vi ønsker med god samvittighet.

Åpen kommunikasjon med innbyggerne

Vi er oppriktig bekymret for at hovedproblemet med nordmenns klesvaner, nemlig at vi kvitter oss med klær før de er utslitt, ikke kommer godt nok frem i offentligheten. Kunnskapsnivået om tekstilenes klimaavtrykk og skjebnen etter avhending er fremdeles lavt hos mange. De lever i den tro at i Norge har vi gode nok systemer for resirkulering av tekstiler, mens sannheten er at her, som i resten av verden, er det fremdeles problematisk å få til bærekraftig håndtering av tekstilavfall.

Åpenhet og transparens hos de ulike aktører innen tekstilverdikjeden, også siste leddet som er avfallsbehandlingen, er essensielt for å øke kunnskapsnivået i befolkningen slik at vi kan ta bevisste valg.

Vi ble derfor foruroliget da vi leste på BIR sin egen informasjonsnettside angående innsamlede ikke-brukbare tekstiler (pilotstudiet), sitat:

«Hva kan ødelagte tekstiler, klær og sko brukes til?»

Mesteparten av det som samles inn går til materialgjenvinning og kan bli til nye produkter. Hovedsakelig blir det andre produkter enn hva de opprinnelig var, slik som akustikkplater, innredning, absorberende materialer og filler. En liten andel blir gjort om til nye tekstiler».
([Ødelagte tekstiler-BIR](#)).

Denne teksten mener vi er egnet til å villedde befolkningen til å tro at det er uproblematisk å kvitte seg med tekstilavfall i Norge, siden det gis et inntrykk av at nesten alt blir til resirkulert til noe nytt. Dette speiler ikke virkeligheten. Det gir heller ingen insentiv til den enkelte om å stramme inn klesforbruket for å redde natur og miljø.

Som vi vet blir kun 1 % av kasserte klær i Norge gjenvunnet her, og kun ca. 2 % av de gjenbrukbare tekstilene omsettes i Norge. Videre minner vi om at det også på verdensbasis mangler fullskala teknologier for materialgjenvinning av tekstiler, de fleste er på pilotstadiet. Downcycling til tekstilbaserte produkter er et enklere alternativ slik dere antyder i teksten, men kapasiteten og markedet for dette blir fort mettet. ^{a b c d}

Felles fokus må altså være avfallsforebygging, derfor anmoder vi at BIR formidler følgende når dere skal informere innbyggerne om den nye ordningen:

1. Det finnes i dag ikke gode nok teknologiske løsninger til å få på plass bærekraftig resirkulering av klesavfall i stor skala, derfor havner overflødige tekstiler i forbrenningsovner både i Norge og Europa.
Mål: Motivere til avfallsforebygging.
2. Forbrenning av tekstilavfall gir høye fossile utslipp også i Norge, særlig fra de syntetiske (oljebaserte) tekstilene.
Mål: At flest mulig i befolkningen er bevisst de miljømessige konsekvensene når klær kastes.
3. Overforbruket av klær i Norge (og andre rike land) er viktigste årsaksfaktor til problemene.
Mål: At innbyggerne motiveres til redusert klesforbruk, og ser verdien av ivaretagelse og reparasjon av klær.
4. De siste tiårenes bratte produksjonskurve av lavkvalitets og billige syntetiske tekstiler og blandings tekstiler med kort brukstid (fast fashion) er hovedårsak til overforbruket. Dessuten: det er ekstra vanskelig å materialgjenvinne disse tekstiltypene, - og i tillegg har vi mikroplastproblemet.
Mål: At befolkningen foretrekker naturbaserte tekstiltyper av god kvalitet som varer lenge, og er bevisst de store uhåndterlige avfallsmengdene fast-fashion-industrien medfører.
5. Lett tilgjengelige og lett forståelige opplysninger må offentliggjøres: Tekstilavfallsmengder og prosentandelen av tekstiler som forbrennes må tydeliggjøres. Samarbeidspartnere må navngis, og deres tall over hvor mye som materialgjenvinnes/downcycles, - samt data om de ulike materialstrømmer, også nedstrøms aktører og sorteringsanlegg. Det samme gjelder det volumet tekstiler som havner i utlandet, og hvor dette havner.
Mål: At innbyggerne sine valg i alt som har med klær og tekstiler å gjøre er mest mulig kunnskapsbasert.

Oppsummering:

Transparent og ærlig kommunikasjon fra miljøparkene er viktig for bevaring av tillit og samarbeidsvilje hos innbyggerne. Ikke for å demotivere folk fra å kildesortere, men for å motivere for forebyggende miljøadferd. Dermed kan også politikerne stimuleres til å gjøre mer enn de gjør i dag med reguleringer og tiltak som bidrar til at det kjøpes færre nye klær.

Det er ytterst viktig at BIR, for eksempel på sine nettsider og i media, tydelig kommuniserer til innbyggerne at verdikjeden for tekstiler i Norge og resten av verden er milevis fra å være en sirkulærøkonomi, og at behandling av tekstilavfall også i Norge har store utfordringer.

Med andre ord må det tydeliggjøres at gapet er stort mellom det volumet med klær som innbyggerne kvitter seg med og den mengden klær som gjenbruksmarkedet og bransjen for materialgjenvinning/downcycling er i stand til å håndtere. Dermed: selv med det nye tekstilavfalls-systemet kommer avfallsbransjen til å bli sittende igjen med klær som enten havner i forbrenningsovnen eller sendes til utlandet for en ukjent (?) skjebne.

Viktigste avfallsforebygging i et globalt perspektiv er å skru til produksjonskranene, og for Norges del å stramme inn overforbruket (mesteparten produseres utenlands). Men skal dette aksepteres av befolkningen kreves det innsikt hos den enkelte.

Vi understøtter derfor viktigheten av at informasjon fra alle ledd i materialstrømmene gjøres lett tilgjengelig for offentligheten, dette må også kreves av BIR sine samarbeidspartnere og aktørene i nedstrøms løsninger.

Vi, miljøorganisasjonene i Bergen, anmoder derfor BIR og ansatte i Bergen kommune om å legge seg på en ærlig og offensiv linje. Dessuten: Hvis oppgavene som BIR er pålagt blir uhåndterbare på grunn av mangel på økonomiske ressurser, ber vi dere om offentlig å rette søkelyset mot saken, også politisk. Når vi opplever at store aktører som dere, som representerer oss alle, tør å gå foran og utfordre tingenes tilstand, vil dette kunne bidra til å engasjere befolkningen positivt.

Vi er innstilt på åpen dialog videre, og gjerne samarbeid.

Vennlig hilsen

Bærekraftige Liv Landås v/ daglig leder Karoline Oppedal
Besteforeldrenes Klimaaksjon Bergen og omegn v/ nestleder Karin Lovise Skjerdal
Naturvernforbundet Hordaland

Referanser:

^a Klepp m.fl. (2023) [Plastelefanten i rommet](#) s. 9 og s. 15

^b Trunk m.fl (v/ Marked Foundation) (2024): [Fashion's Plastic Paralysis](#): om resirkulering av syntetiske materialer s. 35

^c Rubach m.fl (v/ Norsus) (2023): [Kunnskapsstatus for tekstiler og tekstilavfall i Norge](#) s. 94 + 81–82.

^d Köhler, A m.fl (2021) [Circular Economy Perspectives in the EU Textile sector](#)